

Екологични аспекти на устойчивото развитие

Понятието „устойчиво развитие“ включва три основни компонента: екологичен, социален и икономически, като първият се разглежда като най-важен. Екологичният компонент се основава на принципа за хармонизиране на нашите нужди с нуждите и възможностите на природата. Пренебрегването на този принцип ще наруши системата, като по този начин постиженията в икономическата и социалната сфера ще бъдат намалени.

1. Хронология на термина устойчиво развитие

Терминът „устойчиво развитие“ е споменат за първи път през 1972 г. в Стокхолм на Световната конференция на ООН за околната среда. Първоначално се прилага в социални и икономически области с проблеми, свързани със създаването на работни места, конкурентоспособността на предприятията, регулирането на демографията и други подобни. По-късно се прилага и в областта на околната среда.

Днес терминът се свързва най-вече с екологични проблеми и безопасност. Една от причините за това е публикацията от 1987 г. на доклада на Международната комисия по околна среда и развитие, озаглавен „Нашето общо бъдеще“, известен още като Доклада Брундланд. Той беше първият, който отправи строго предупреждение, че средата е започнала да се променя и че трябва да се поеме по нов път на развитие.

Беше през 1992 г. на Световната конференция на ООН за околната среда и развитието в Рио де Жанейро, където на термина „устойчиво развитие“ беше определен екологичен аспект като приоритет. В центъра на конференцията беше въпросът за бързо нарастващата заплаха за околната среда, свързана с пренаселването, изразходването на незаменими природни ресурси, замърсяването на околната среда.

През септември 2015 г. световните лидери приеха Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие и нейните 17 цели. В преамбюла на Дневния ред световните лидери потвърдиха, че са: „Решени да защитят планетата от деградация, включително чрез устойчиво потребление и производство, устойчиво управление на нейните природни ресурси и предприемане на спешни действия срещу изменението на климата, така че да може да задоволи нуждите на настоящите и бъдещите поколения.“ Целта до 2030 г. е да се демонстрира как подобряването на околната среда ще донесе не само социални, но и икономически ползи.

2. Цели за устойчиво развитие на околната среда

Можем спокойно да кажем, че повечето от целите за устойчиво развитие са междусекторни, но някои от тях конкретно се отнасят до екологичните аспекти, като например:

ЦУР 11 Устойчиви градове и общности : Направете градовете и населените места приобщаващи, безопасни, устойчиви и устойчиви

ЦУР 12 Отговорно потребление и производство : Осигурете отговорни модели на потребление и производство.

ЦУР 13 Действия по отношение на климата : Предприемете спешни действия за борба с изменението на климата и неговите въздействия.

ЦУР 14 Живот под водата : Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и морските ресурси

ЦУР 15 Живот на сушата : Защита, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на екосистеми и др.

3. Възможност за устойчиво развитие при настоящите условия

С индустриализацията на производството се променят обемът и начините на използване на природните ресурси. Това се дължи и на бързото използване на природните ресурси. Енергийният потенциал е изчерпан, което означава, че социално-икономическото развитие е намалено. Цялото това неконтролирано потребление на ресурси води до екологична криза. Развитието в почти всяка сфера на живота зависи от по-доброто управление на околната среда.

Растежът на икономиката не може да се разглежда като показател за устойчиво развитие, тъй като в много отношения противоречи на екологичния възглед за термина устойчиво развитие. Днешната икономика се основава на получаване на максимална печалба и осигуряване на растеж на производството, без да се поемат много последствията за обществото и природата. Намаляването на ресурсите и решенията на екологичните проблеми не се вземат предвид.

Като цяло в света повече страни консумират повече от ресурсите, отколкото могат да възстановят. Този дисбаланс трябва да се промени, в противен случай намаляването на природните ресурси може да доведе до глобална екокатастрофа.

Според ООН повече от 30% от площта на света е деградирала и не може да осигури основни ресурси за своите граждани. Тези места се характеризират с крайна бедност, болести, недостиг на храна и вода и хората напускат тези места. Въоръжените конфликти и природните бедствия също са причина за тези бежански вълни.

4. Поддържане на устойчиво развитие

При това темпо на потребление на природните ресурси е въпрос на време, когато всички ресурси ще бъдат изчерпани. Необходима е нова стратегия за управление на околната среда. Той трябва да върви с вече наличните технологии в посока повишаване на енергийната ефективност, намаляване на екологичната интензивност на производството и развитие на природните ресурси на базата на принципите на „зелената“ икономика. Тези технологии биха помогнали за управлението на водата, земята и горите, както и за по-добро прогнозиране на природни бедствия.

Необходими са и нови технологии за поддържане на устойчиво развитие. Тези технологии трябва да се основават на принципа на възобновяемостта управление на околната среда, споменат за първи път през 1992 г. на Световната конференция на ООН за устойчиво развитие. Този преход може да бъде възможен само с инвестиции в науката и оставяне на учените да си вършат работата без намеса от хора, които не знаят нищо за нея.

Ресурси и допълнителна литература:

1. Осипов, VI (2019). Устойчиво развитие: Екологични аспекти. Вестник на Руската академия на науките, 89 (4), 396–404. doi:10.1134/s1019331619040087
2. <https://www.unep.org/evaluation-office/our-evaluation-approach/sustainable-development-goals>
3. <https://ceobs.org/armed-conflict-environmental-protection-and-the-sustainable-development-goals>